

**DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ 12

**İSLAM DÜŞÜNCESİNDE
TASAVVUFİ YORUMLAR**

Neler Öğreneceğiz?

1. Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu
2. Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki Boyutu
3. Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufi Yorumlar
4. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 10. Ayet

**"Dervişlik olsaydı taç ile hırka.
Biz dahi alırdık otuza kırka."**

**Yunus Emre'nin bu dizelerinden
ne anlıyorsunuz?**

1. Tasavvufi Düşüncenin Oluşumu

Tasavvuf

- Sözlükte, saf olmak ve ilk safta bulunmak gibi anlamlara gelir.

- Terim olarak ise, güzel ve ulvi olan her çeşit huyları kazanma girişiminde bulunmak ve çirkin huylardan uzaklaşmaya çalışmaktır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Tasavvufu benimseyen kimselere **sufi** ya da **mutasavvıf** denir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Tasavvuf ilmi, hicri 2. asırdan sonra sistemleşmeye başlamıştır. Tasavvufun asıl kaynağı ;

1.

Kur'an-ı Kerim

2.

Hız. Peygamber'in hayatı

3.

Sahabenin örnek yaşantısıdır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Fetihlerle maddi olarak güç kazanan Müslümanların zamanla Hz. Peygamberin önerdiği sade yaşam tarzından uzaklaşmaları, tasavvuf düşüncesinin ortaya çıkıp gelişmesini gerekli kılmıştır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Nefsin arındırılması, tasavvufun ana gayelerinden biridir.

- **“Nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiştir.”**

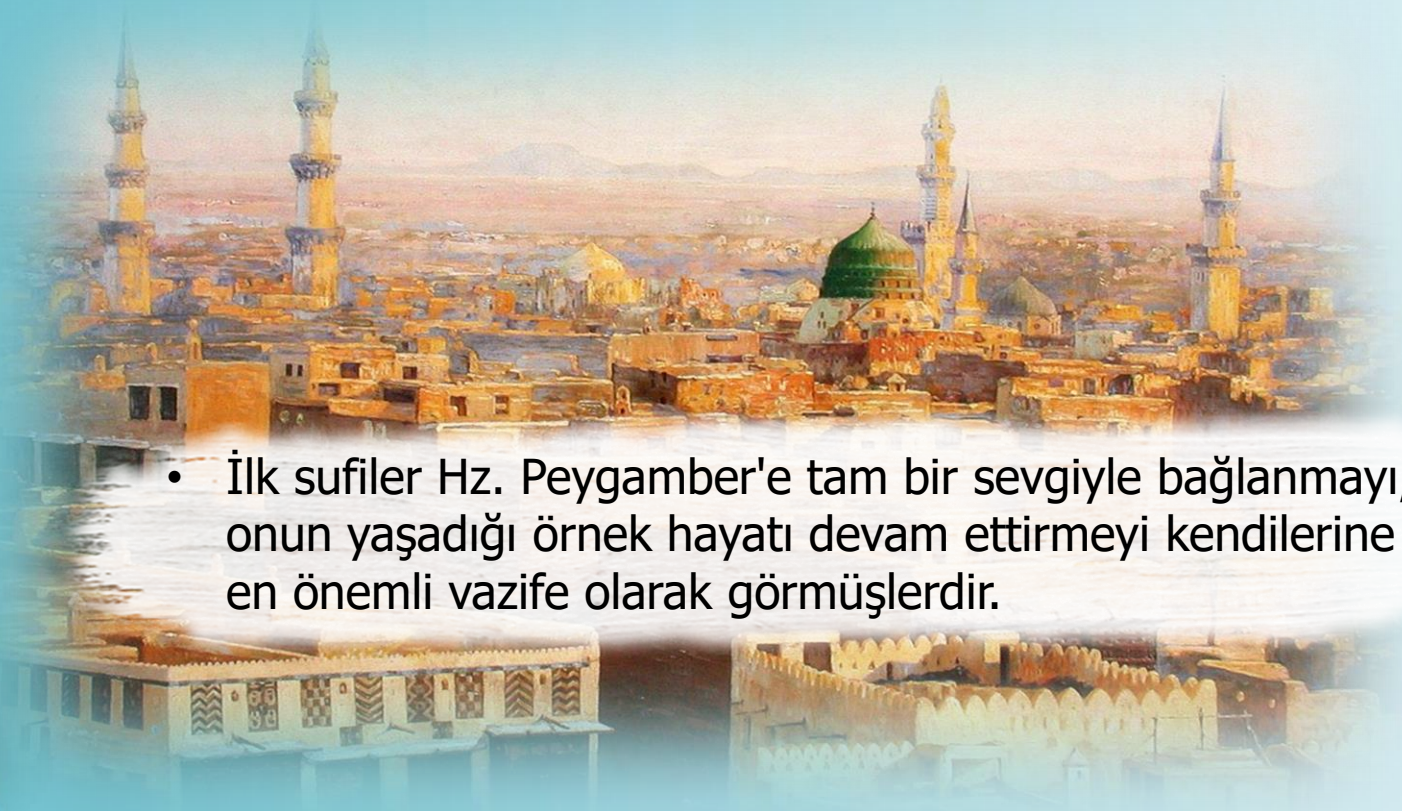
Şems suresi, 9. ayet

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

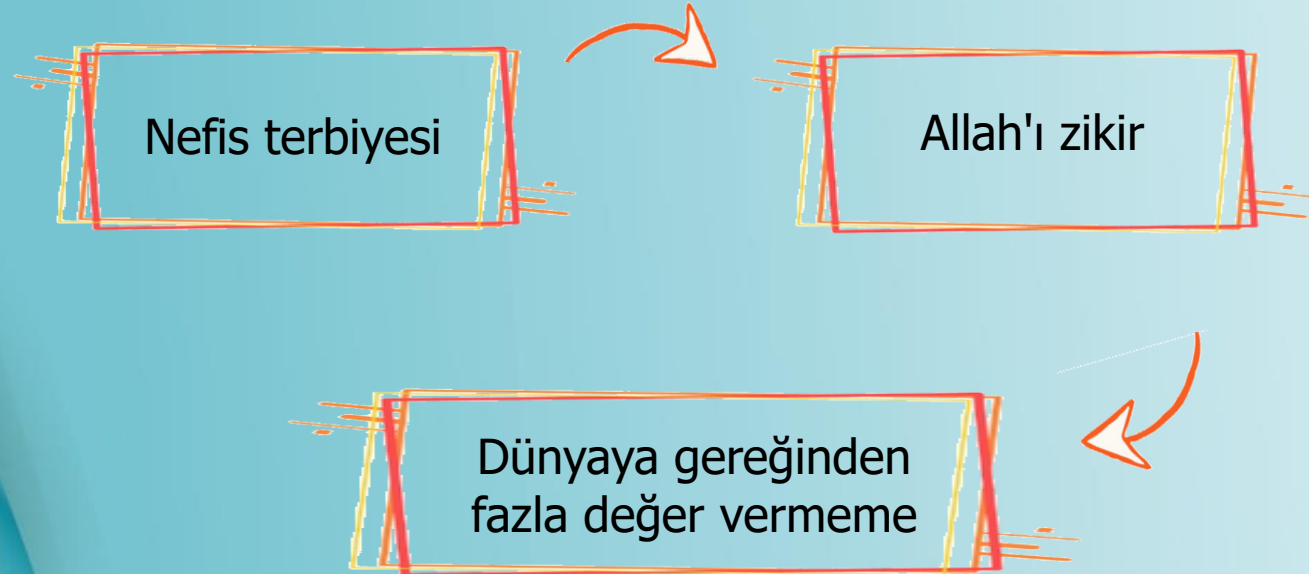
3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- İlk sufiler Hz. Peygamber'e tam bir sevgiyle bağlanmayı, onun yaşadığı örnek hayatı devam ettirmeyi kendilerine en önemli vazife olarak görmüşlerdir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Tasavvufun önem verdiği diğer konular arasında nefsin kötü istek ve arzularından kurtulması anlamında şu ilkeler öne çıkar;

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Tasavvufi düşünce genel olarak üç dönemde incelenmiştir.

Züht Dönemi

Tasavvuf Dönemi

Tarikat Dönemi

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Züht Dönemi

Tasavvuf kavramının ortaya çıktığı

Hiz. Peygamber, sahabe ve onlardan sonra gelenleri içine alan,

hicri 2. asra kadar olan dönemi kapsar.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Züht, ahireti unutup dünyaya esir olmamaktır.

Züht, dünyaya karşı duyulan her rağbeti gönülden söküp atmaktır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Bir kimse dünya malını nefsani istekleri gönülden çıkarmadıkça zahid olamaz.
- Allah ve peygamber sevgisi züht sayesinde gerçekleşir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Sufiler mâlâyânî denilen boş ve anlamsız meşguliyetleri terk ederler.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Îsar sufilerin en önemli özelliklerindendir.

Aza koşup çoktan kaçmak,
açlığı tokluğa tercih etmek,
üstünlük ve büyüklüğe rağbet
etmemek ve ihtiyaç anında
bile başkalarını kendine tercih
etmektir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Tasavvuf Dönemi

Sufi ve tasavvuf kavramlarının kullanılmaya başlandığı dönemdir.

Hicri 2. asrın sonundan, tarikatların kurumsallaştığı döneme kadar olan yaklaşık dört asırlık zaman dilimini kapsar.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Tasavvufî dönem; aynı zamanda tasavvuf düşüncesinin bir ilim olarak ortaya çıktığı ve klasik eserlerin yazılmaya başlandığı dönemdir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Tarikat Dönemi

Hicri 6. asırdan itibaren tarikatların kurumsallaştığı ve sosyal hayatın bir parçası hâline geldiği dönemdir.

Bu dönemde şiir ve edebiyatta tasavvufi ilgili önemli eserler verilmiştir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Teoride "**tasavvuf**" diye adlandırılan bu akımın pratik hayatta aldığı isim "**tarikat**"tır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Tasavvufi düşüncenin dönemleri ve öne çıkan şahsiyetler

1

ZÜHT DÖNEMİ

- » Hasan-ı Basrî
- » Rabia el-Adeviyye

Hicri
1. ve 2.
asır

2

TASAVVUF DÖNEMİ

- » Zünnun-i Mısırî
- » Beyazıt-ı Bestamî
- » Gazzâlî
- » Cüneyd-i Bağdâdî

Hicri
3. ve 4.
asır

3

TARİKAT DÖNEMİ

- » Abdulkâdir Geylânî
- » Ahmet Yesevî
- » Ahmet Rıfâî
- » İbn Arabî
- » Mevlana

Hicri
6. asır ve
sonrası

2. Tasavvufi Düşüncenin Ahlaki Boyutu

Ahlak

Sözlükte; huy, seciye, tabiat, mizaç, karakter gibi anlamlara gelir.

Terim olarak ise insanın iyi veya kötü olarak vasıflandırılmasına yol açan manevi nitelikler, huylar ve bunların etkisiyle ortaya konan iradeli davranışlar bütünüdür.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- İslam'da ahlakın kaynağı Kur'an'dır.
- Kur'an ahlakını en güzel biçimde hayata geçiren de Hz. Muhammed'dir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Mutasavvıflara göre hakkın rızasını kazanmak için;

1

Allah ve Resulü'nün
ahlakıyla
ahlaklanmak

2

Güzel ahlak
sahibi olmaya
çalışmak

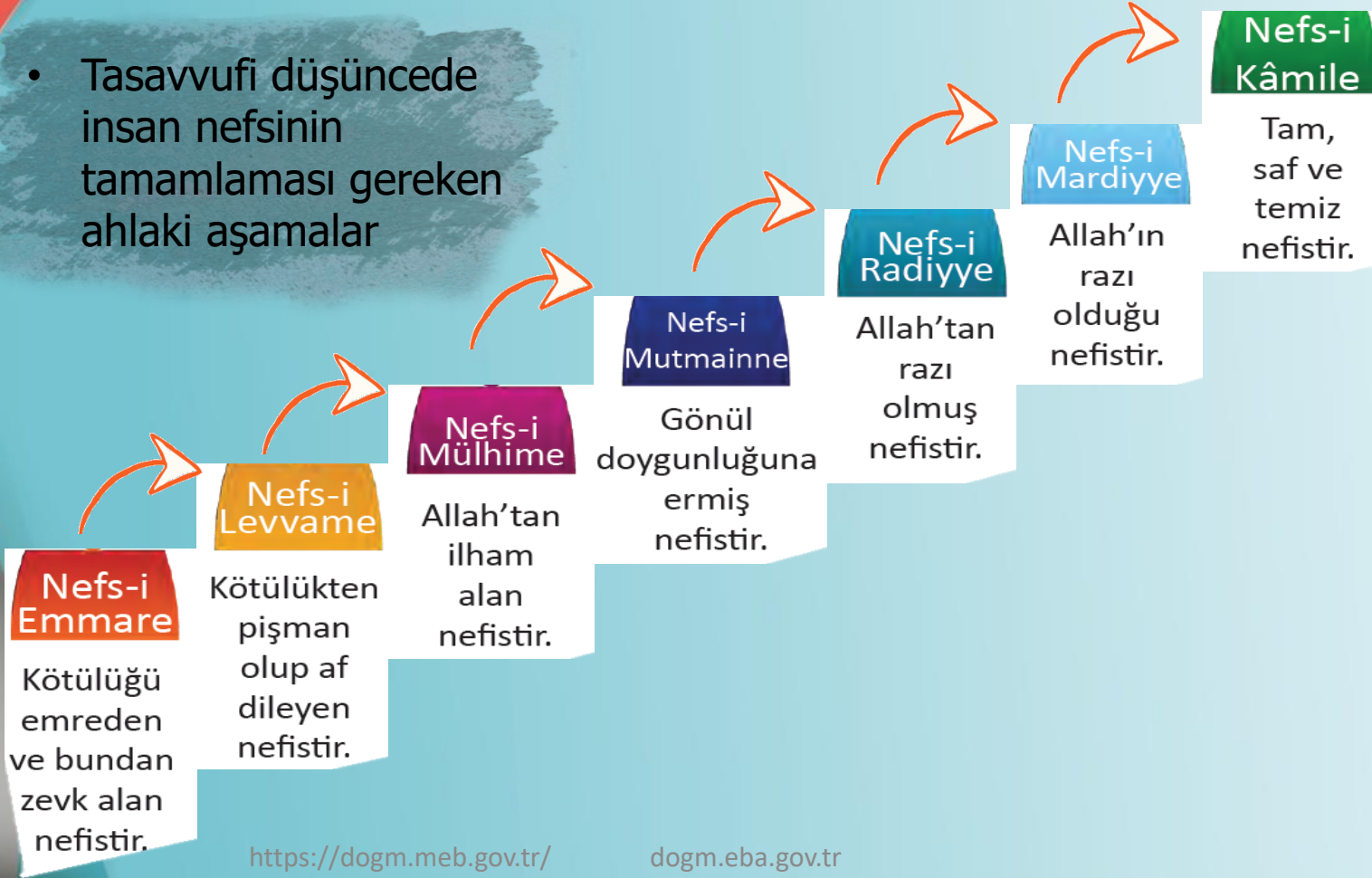
3

Nefsi
temizlemek
gerekir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Tasavvufi düşüncede insan nefsinin tamamlaması gereken ahlaki aşamalar

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Hz. Peygamberin ahlakını soran kişiye Hz. Aişe *"Sen hiç Kur'an okumuyor musun? Onun ahlakı Kur'an'dı."* karşılığını vermiştir.

(Müslim, Müsâfirîn, 139.)

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Yüce Allah, insanların doğru sözlü, adaletli, dürüst, merhametli, emanetleri koruyan bireyler olmalarını istemiştir.

Bu güzel ahlaki vasıfları taşıyan Hz. Peygamber'e hitaben **"Sen elbette yüce bir ahlak üzeresin."** ayetiyle, onun ahlakının yüce bir ahlak olduğu belirtilmiştir.

(Kalem suresi, 4. ayet.)

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Bazı mutasavvıflar, tasavvufun konusunu “tahalluk ve tahakkuk” olarak özetlemişlerdir.

Tahalluk

Kalbin kötü duygulardan temizlenmesi, yerilen sıfatların giderilmesi, övgüye değer vasıfların kazanılması ve ahlakın yüceltilmesidir.

Tahakkuk

Ahlak ve takva ile yükselişen eren sufinin tasavvufi edeplerle Hakkı zat, sıfat ve fiilleriyle tanımaya başlamasıdır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- İlk sufiler, insan hayatını ilgilendiren her konuda edep kuralları koymuşlardır.
- Sufilere göre tasavvuf, tamamen edepten ibarettir.
- Tarikatlar Dönemi'nde bu kurallar **adab** ve **erkân** tabirleriyle ifade edilmiştir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Sufilere göre, tasavvuf ve tarikat terbiyesinin amacı, insana Hakk'a ve halka karşı sorumlu davranmayı öğretmektir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Sufiler, zarafet ve nezaketin kaynağı olan bu anlayışı çok sık kullandıkları “Edep yahu!” sözüyle ifade etmişlerdir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- İslam dininde önemli bir yere sahip olan ahlak, tasavvuf düşüncesinin de temelini oluşturur.
- Çünkü tasavvufi düşüncede insanın manevi açıdan yücelmesi ahlaki değerlere sahip olmakla gerçekleşir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Tasavvuf, insanın kalbindeki kötü vasıflardan kurtulma çarelerini, kalpteki iyi vasıflar ve onları kazanma yollarını göstermeyi hedefler.
- Böylece manevi mertebeleri katederek en yüksek mertebe olan "**insan-ı kâmil**" mertebesine ulaşmayı amaçlar.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- **İnsan-ı kâmil**, Arapçada 'olgun insan' demektir.
- İnsan-ı kâmilden kastedilen, Kur'an ve hadislerde ifadesini bulan ahlaki olgunluğa ulaşmış Müslümanlardır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Tasavvufi düşüncede **seyr-u sülûk**, bir şeyhin nezaretinde, manevi yolculuğu ifade etmektedir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

"Tasavvuf kâî (söz) ilmi değil hâî (davranış) ilmidir." sözünden ne anlıyorsunuz?

3. Kültürümüzde Etkin Olan Tasavvufi Yorumlar

- Tasavvufi yorumlar, İslam dininin anlaşılmasını kolaylaştıran, geniş kitlelere ulaşmasını ve farklı düşüncelere saygı duyulmasını sağlayan birer zenginliktir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- İslamiyet'in, Anadolu, Balkanlar, Kuzey Afrika, Orta Asya, Hindistan ve Endonezya gibi farklı coğrafya, kültür ve medeniyetlere ulaşmasında tasavvufi düşüncenin büyük etkisi olmuştur.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Yesevilik

- Hoca Ahmet Yesevi'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşmuş tasavvufi bir akımdır.
- Hoca Ahmet Yesevi, Pir-i Türkistan olarak anılmış ve Yesi'de vefat etmiştir.

Ahmet Yesevi Türbesi/Kazakistan

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

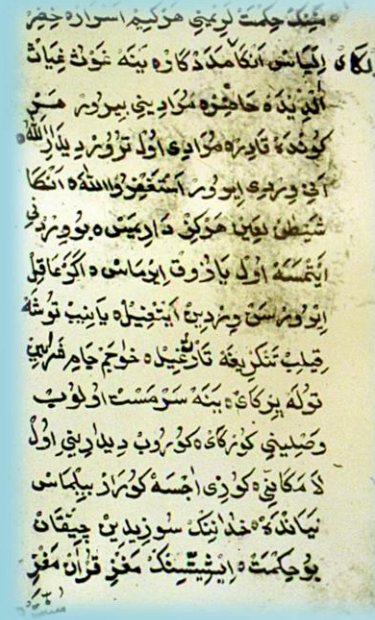
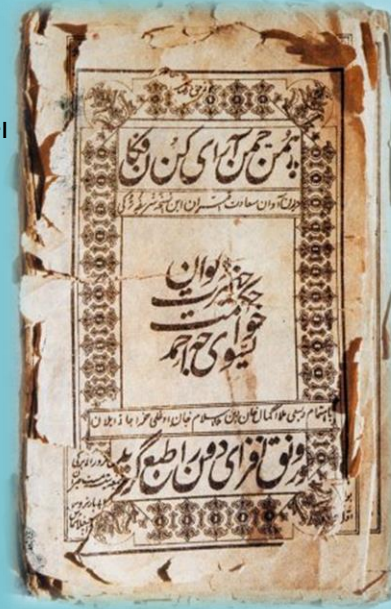
- Ahmet Yesevi, Türkler arasında İslam'ın yayılmasında önemli rol oynamıştır.
- Onun yetiştirdiği öğrenciler, Türk illerine dağılarak insanlara İslam'ı anlatmışlardır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Ahmet Yesevî'nin Türkçe olarak söylediği ve hikmet denilen sözleri Divan-ı Hikmet isimli eserinde toplanmıştır.

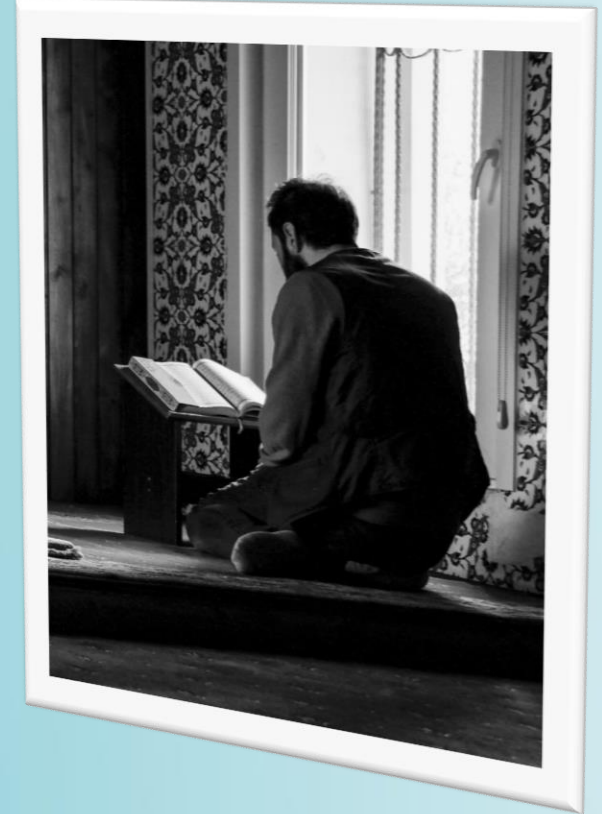
Ahmed Yesevî'nin Dîvân-ı Hikmet adlı eserinin dış kapağı (Taşkent 1312)

Dîvân-ı Hikmet'in harekeli nüshasından bir sayfa

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Yesevilikte İnsan-Allah ilişkisinin önemli bir yeri vardır.
- Buna göre insan, Yüce Allah'a yaklaşma gayreti içinde olmalıdır.
- Her an Allah'ı zikretmeli, sürekli Allah'a kavuşacağı zamanı düşünmelidir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Yesevilik Orta Asya'dan Anadolu'ya, oradan Balkanlara kadar geniş bir coğrafyada yayılmıştır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Hacı
Bektaş-ı
Veli

Abdal Musa

Geyikli
Baba

gibi mutasavvıflar hem
İslamiyet'in hem de Yesevilik
düşüncesinin Anadolu'da
yayılmasında etkili
olmuşlardır.

Sarı Saltuk

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Yesevilikte Yer Alan Temel İlkeler

Kur'an ve sünnete uygun yaşamak

Züht ve takvaya önem vermek

Devamlı abdestli gezmek ve Allah'ı çokça zikretmek

Dünya malına ve zevklerine önem vermemek

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Kadirilik

- Kadirilik, Abdülkadir Geylânî'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşup yaygınlaşmış tasavvufi akımdır.
- Geylânî tefsir, hadis, fıkıh ve kıraat gibi İslami ilimlerde derinleşmiştir.

Abdulkadir Geylânî Türbesi/Bağdat

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Abdulkadir Geylani'nin düşünceleri, Endülüs'ten Malezya'ya kadar uzanan topraklarda yayılma imkanı bulmuştur.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Kadiriliği ilk defa Anadolu'ya getiren, Hacı Bayram Veli'nin damadı Eşrefoğlu Rumi'dir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Dilini yemine alıştırmamak
- Başkalarına yük olmamak
- Tevazu sahibi olmak ve sürekli Allah'ı zikretmek
- Gündüzleri oruç tutup geceleri az uyumak
- İnsanların sahip olduğu şeylere tamah etmemek

**Kadirilikte Yer
Alan Temel
İlkeler**

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Rifailik

- Rifailik, Ahmet Rifai'nin görüş ve düşünceleri çerçevesinde oluşmuş tasavvufi bir akımdır.
- Âlim, fakih ve müfessir bir sufi olan Ahmet Rifai'nin tasavvuf ve tarikat anlayışı, Kur'an ve sünnete dayanır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Rifailik'te de tarikata giriş, belirli kurallara bağlı olarak gerçekleşir.
- Nefsin tezkiyesi için dokuz aşamadan oluşan bir eğitim ve zikir programı uygulatır. Her bir merhaleye kendisine ait olan zikirle geçilir.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Rifailere göre tasavvuf, baştan sona edepten ibarettir ve bütün edepler Hz. Peygamberin sünnetine tabi olarak elde edilir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Riyazat ve Mücahede

- Ahlakı güzelleştirme

- Halvet

- Zikir

**Rifailik'te Yer
Alan Temel
İlkeler**

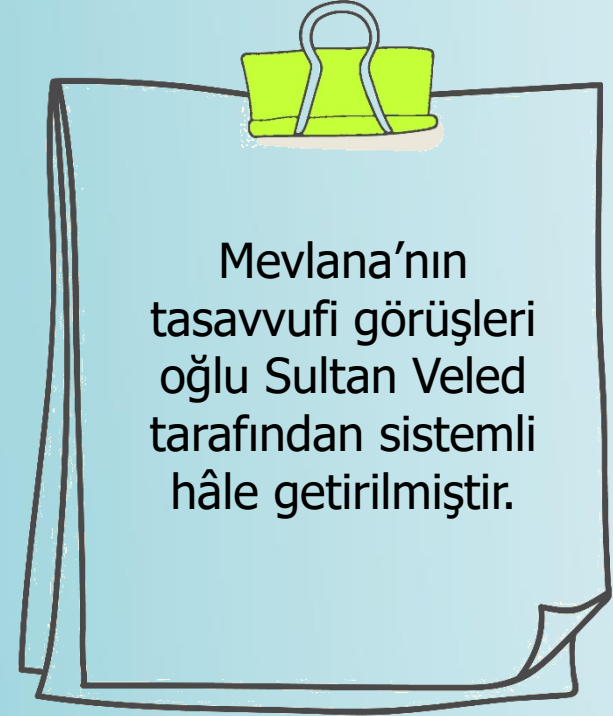

Mevlevilik

- Mevlevilik, Mevlana Cemaleddin Rumi'nin görüşleri çerçevesinde oluşan tasavvufi akımdır.
- Tefsir, hadis, fıkıh gibi İslami ilimlerde kendini yetiştirmiş; Arapça ve Farsçayı iyi derecede öğrenmiştir.
- Eserlerini Farsça kaleme almıştır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Mevlevilikte semânın önemli bir yeri vardır.

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Mevlana'nın dinî toplantılarda duyduğu vecd tesiri ile herhangi bir kurala bağlı kalmaksızın zaman zaman yaptığı, kendisinden sonra düzenlenip geliştirilmiş bir zikir toplantısıdır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Semâ zikrinin bir takım sembolik anlamları vardır.

Semâ kıyamet gününü,
semâhane ise kainatı
temsil eder.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Semazenlerin başındaki külah (sikke) mezar taşını, sırtındaki hırkası mezarını, tennuresi (beyaz elbise) kefenini temsil eder.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Semada dervişler musiki eşliğinde sağ elini göğe, sol elini yere doğru çevirerek dönerler.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Sema sırasında dervişler birbirleri önünde saygıyla baş eğerler. Buna **mukabele** denir.

Mukabele toplumsal ilişkilerde insanların birbirlerine saygı göstermesi gerektiğini vurgulayan sembolik bir harekettir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Nakşibendilik

- Nakşibendilik, Muhammed Bahaüddin Nakşibend'in görüşleri çerçevesinde oluşmuş tasavvufi düşünce akımıdır.

Bahaüddin Nakşibend Türbesi/Buhara

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Nakşibendilikte Allah'ı çok zikreden kişinin, onun sevgisini kalbine yerleştireceğine ve bunun da kişiyi kötülüklerden koruyacağına inanılır.
- Nakşibendiliğe göre zikrin gizlice, kalpten yapılması esastır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Nakşibendilikte, dinin emirlerine uymaya, sohbete, nefsin kötü isteklerinden arınmaya ve taşkın hareketlerde bulunmamaya büyük önem verilir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Toplu halde yapılan
zikre **Hatm-i**
Hâcegân adı verilir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Anadolu, Türkistan ve Hindistan gibi geniş bir coğrafyada benimsenmiştir.

Nakşibendilik, Anadolu ve Rumeli'de en çok tekkesi bulunan tarikatlardan biridir.

Halidiyye kolu günümüzde Nakşibendiliğin Türkiye'deki yaygın koludur.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Nakşibendilikte Yer Alan Temel İlkeler

Zikirlerin sayısına dikkat etmek

Zamanın kıymetini bilmek

Her nefeste uyanık ve şuurlu olmak

Gönlüne sahip olmak

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Alevilik-Bektaşilik

- Alevilik kavramı sözlükte; Ali'ye mensup, Ali'ye ait, Ali taraftarı gibi anlamlara gelmektedir.

Hacı Bektaş Veli Türbesi/Nevşehir

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Bir dede veya pir
ailesinden gelen ya da
talip olan

Ehl-i beyt ve on iki
imamın masumiyetine
inanen

Hız. Ali'nin
velayetini kabul
eden

Alevi-Bektaşî

Yıllık görgü ve
sorgudan geçen

Dört Kapı-Kırk
Makam" ilkelerini
benimseyen

Temel erkanı cem
olan ve Musahip
edinendir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Günümüzde Alevilik-Bektaşilik kavramlarının birlikte kullanılması her iki akımda da Hz. Ali ve Ehl-i beyt sevgisinin en önemli unsur olmasındandır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Hacı Bektaş-ı Veli; Hoca Ahmet Yesevi'nin düşüncelerinden etkilenmiş, Orta Asya'dan Anadolu'ya gelerek insanlara ahlaki davranışlarıyla örnek olmuştur.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Alevilik - Bektaşiliğin günümüze ulaşmasında en etkin unsurlardan biri bu kültürde var olan “ocaklardır.”

Adap ve erkânı yürüten, Ehl-i beyt soyundan gelen, dedelerin aileleri çevresinde oluşan organizasyonlardır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Alevilik-Bektaşilikteki Temel Kavram ve Erkânlar

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Cem ve Cemevi

- Cem, sözlükte bir araya gelmek, toplanmak gibi anlamlara gelir.
- Cemevi ise cem töreninin yapıldığı, yol ve adabın öğrenilip uygulandığı yerdir.

Bursa Nilüfer Cemevi

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Bektaşilikte ise cemevi, meydan evi ya da kırklar meydanı olarak isimlendirilir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Yılın belli zamanlarında yapılan önemli cemler bulunmaktadır.
- Farklı zamanlarda yapılan cem türlerinin hepsi, cem evinde ve dedenin huzurunda gerçekleştirilir.

Ayin-i Cem Türleri

Abdal Musa Cemi

Yılın ilk cemi, Abdal Musa adına, dargın olan kimselerin barıştırılması, insanlar arasında birliğin sağlanması amacıyla yapılır.

Düşkünlükten Kaldırma Cemi

İşlediği bir suç nedeniyle yol düşkünü ilan edildikten sonra tövbe ederek üzerindeki kul hakkını iade eden kişiler için yapılan cemdir.

Dardan İndirme Cemi

Vefat eden bir kişinin ardından razılık alma cemidir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Cemevinde, cemaatin şahitliğinde talibin pir'e verdiği bağlılık sözüne **“ikrar verme”** denir.
- Pir'e verilen bu söz Hz. Muhammed'e verilen ikrar olarak yorumlanır. Ona verilen ikrar ise Yüce Allah'a verilen ikrar anlamına gelir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Alevilikte on iki hizmet, cem esnasında on iki kişi tarafından belirli bir düzen ve kurallar çerçevesinde yapılır.
- On iki hizmet, Hz. Ali başta olmak üzere onun soyundan gelen on iki imamı temsil etmektedir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Cemi
yönetir.

Dede

Ceme
katılanlara
yardımcı
olur.

Rehber

Rehberin
yardımcısıdır.

Gözcü

Cemin
başlangıcında
çerağları
uyandırır.

**Çerağcı
(Delilci)**

Cemin
yapıldığı yerin
düzenini
sağlar.

**İznikçi
(Meydancı)**

Kurban ve
yemek işlerine
bakar.

Sofracı

Cem esnasında
tevhid, düvaz,
mersiye ve
miraçlamayı okur.

**Zakir
(Âşık)**

Semaha
öncülük
eder.

**Pervane
(Semahçı)**

İbriktar da
denir. Cem
sırasında el
suyu döker.

Sakka

Cem yapılacak
yerin
temizliğinden
sorumludur.

**Ferraş
(Süpürgeci)**

Cemin yapılacağını
insanlara
duyurmakla
görevlidir.

**Peyikçi
(Haberci)**

Cemin ve ceme
gelenlerin
güvenliğini
sağlar.

**Bekçi
(Kapıcı)**

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Musahiplik

- Alevilik-Bektaşilikte evli olan iki kişinin aileleriyle birlikte dedenin huzurunda kurban keserek hayat boyu “yol kardeşi” olmaya söz vermesine **musahiplik (yol kardeşliği)** denir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

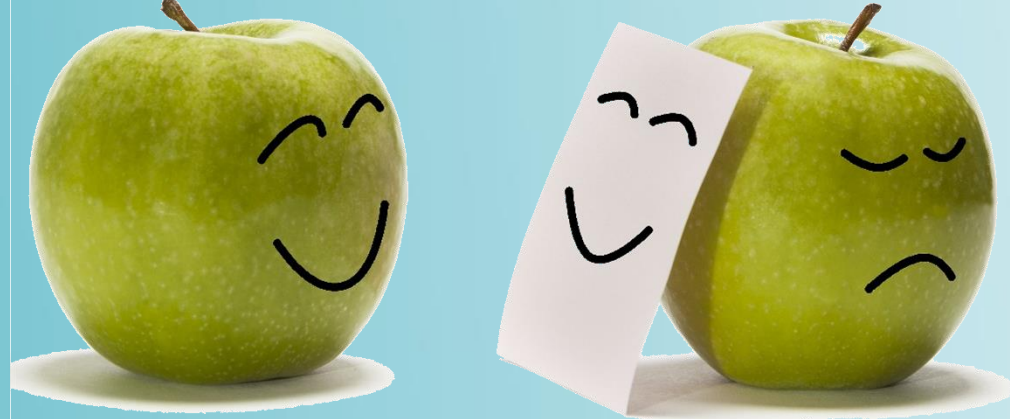

- Musahiplik, Hz. Peygamberin Medine'ye hicretinden sonra, hicret eden muhacirlerle onlara yuvalarını açan Ensar arasında yaptığı kardeşlik (muahat) uygulamasına dayandırılır.
- Bu kardeşlik uygulamasında Hz. Peygamber kendisine Hz. Ali'yi kardeş ilan etmiştir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Razılık ve Kul Hakkının Sorulması

- Alevilik-Bektaşilikte, üzerinde kul hakkı bulunan bir kimsenin ceme girmesi uygun bulunmaz.
- Cemin hemen başında dede, taliplere dönerek herhangi bir kul hakkı varsa hak sahibine iade edilmesini ve helallik alınmasını ister.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Gülbank

- Alevilik-Bektaşilikte dua etmek önemli bir ibadettir ve dua, **“gülbank”** olarak isimlendirilir.
- Gülbank; Allah’a sığınma, ondan af dileme, dua edip ona yakarma amacıyla okunur.
- Genellikle kısa ve ahenkli cümlelerden oluşan sözlerdir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Gülbank, hem başlı başına bir erkân hem de diğer erkânların tamamlayıcısı olarak görülür.
- Cem törenleri ve semah mutlaka gülbanklarla yapılır.
- Birey ve toplumu ilgilendiren dinî ve ahlakî hemen her konuda okunabilecek bir gülbank vardır.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Semah

- Alevi-Bektaşî cemlerinde ceme katılanların Allah'a sevgi ve bağlılık duygusuyla onun güzel isimlerinden herhangi birini anarak ayakta dönmesine denir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Alevi-Bektaşiler, evrende bulunan her şeyin dönmesinden hareketle Allah'a olan aşk ve sevgilerini semahla ifade ederler.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Hızır ve Muharrem Orucu

- Alevilik-Bektaşilikte çok önem verilen Hızır orucu, Şubat ayının 13,14 ve 15. günlerinde tutulur.
- Arkasından da cemevinde toplanarak tutulan oruçların ve kesilen kurbanların kabulü için Allah'a dua ve niyazda bulunurlar.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Alevi-Bektaşiler, Hz. Hüseyin'in bazı aile fertleriyle birlikte Kerbela'da şehit edilmesi dolayısıyla Muharrem'in onuncu gününü yas günü kabul ederler.
- Muharrem orucunun diğer bir adı da Yas-ı Matemdir.
- Alevi- Bektaşiler, Muharrem ayının ilk on iki gününü oruçlu geçirirler.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Bu günlerde; su içilmez, tıraş olunmaz, çamaşır yıkanmaz, hayvan ve ağaç kesilmez. Et, soğan, sarımsak, yumurta yenilmez. Aynaya bakılmaz, süslenilmez. Düğün, oyun ve çeşitli eğlenceler yapılmaz.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Muharrem ayının onuncu günü Aşure günüdür.
- Aşure günü peygamberler tarihi açısından büyük bir öneme sahiptir.
- Hz. Adem'in tövbesinin kabul edilmesi, Hz. Nuh'un tufandan, Hz. Musa'nın firavunun zulmünden kurtulması gibi önemli olaylar bugün yaşanmıştır.

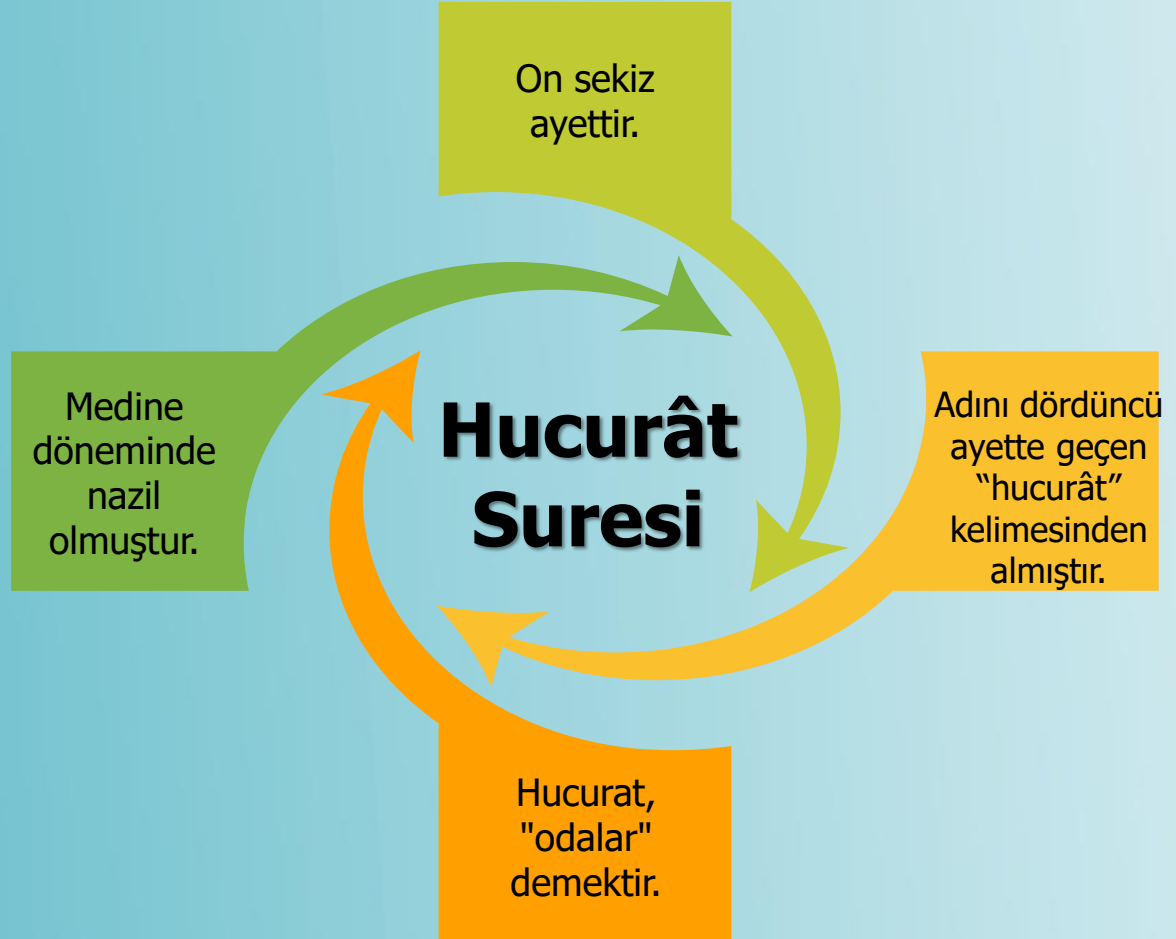
4. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 10. Ayet

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلَحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

Müminler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Hucurât suresi inananların gerek peygambere karşı gerekse kendi aralarında uymaları gereken görgü ve ahlak kurallarını konu edinmektedir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- Bu surede genel olarak şu konulardan bahsedilir;

İnsanların
milletler hâlinde
yaratılması

Hz. Peygamber
ile konuşma
adabı

İslam
kardeşliği

Bizlere ulaşan
haberlerin
doğruluğunun
araştırılması

Müslümanlar arasında
çıkabilecek çekişmelerin
giderilme yolları

Kötü zandan
uzak durmak

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

- **"Müminler ancak kardeşir"** ilkesiyle, müminler için kardeşlik dışında herhangi bir ihtimalin söz konusu olamayacağı belirtilmiştir.
- **"Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin"** buyrularak kırınlık, dargınlık içinde olan kardeşlerin arasını düzeltmemiz emredilmektedir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

Ayette bütün bunların sorumluluk ve takva bilinciyle yapılması gerektiği vurgulanmış ancak bu yolla Allah'ın merhametine ulaşılabileceği ifade edilmiştir.

Ünitemizi Değerlendirelim

1. Tasavvufi düşüncenin temel kaynakları nelerdir?
2. Mutasavvıflara göre hakkın rızasını kazanmak için neler gereklidir?
3. Alevi-Bektaşilikte ayın-i cem türleri nelerdir?
4. Hucurât Suresi'nin ele aldığı konular nelerdir?

Cevaplayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi tasavvufun önem verdiği konulardan biri değildir?

- A)Nefis terbiyesi
- B)Allah'ı zikir
- C)Dünyaya bağlılık
- D)Güzel ahlak
- E)Ahiret hayatı

Alevilik kavramı sözlükte; Ali'ye mensup, Ali'ye ait, Ali taraftarı gibi anlamlara gelmektedir.

2. Aşağıdakilerden hangisi Alevilerin özelliklerinden biri değildir?

- A) Bir dede veya pir ailesinden gelir.
- B) Ehl-i beyt ve on iki imamın masumiyetine inanmaz.
- C) Yıllık görgü ve sorgudan geçer.
- D) Hz. Ali'nin velayetini kabul eder.
- E) Musahip edinir.

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

3. Musahiplik, Hz. Peygamber'in Medine'ye hicretinden sonra, hicret eden muhacirlerle onlara yuvalarını açan Ensar arasında yaptığı kardeşlik (muahat) uygulamasına dayandırılır.

Buna göre musahipliğin temel gayesi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A)Günahlardan arınma
- B)Allah'ı zikir
- C)İbadetlerde süreklilik
- D)Birlik ve beraberlik
- E)Ahlaki olgunluk

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

4. -Pir-i Türkistan olarak anılmıştır.
-Türkler arasında İslam'ın yayılmasında önemli rol oynamıştır.
-Divan-ı Hikmet en önemli eseridir.

Yukarıda bilgileri verilen ünlü mutasavvıf aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Mevlana Celaleddin Rumi
B)Abdulkadir Geylani
C)Ahmet Yesevi
D)Hacı Bektaş-ı Veli
E)Ahmet Rifai

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

5. Hucurât suresi inananların gerek peygambere karşı gerekse kendi aralarında uymaları gereken görgü ve ahlak kurallarını konu edinmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu kurallardan biri olamaz?

- A)Kötü zandan sakınmak
- B)İnsanların arasını düzeltmek
- C)Hz. Peygambere karşı saygılı olmak
- D)Sorumluluğu görmezden gelmek
- E)Takva bilinciyle hareket etmek

3. ÜNİTE / İSLAM DÜŞÜNÇESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR

**DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

Hazırlayanlar

Furkan ÖZÜDOĞRU
Hatice Büşra PAKSOY
Kübra UZUN

Redaksiyon

Suna AKKURT

Tasarım

Hanife KOYUTÜRK